

Kırdan kente göç tıp öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanımını ilişkili mi?

Giriş

Bu kesitsel çalışma, Doğu Türkiye'deki bir tıp fakültesinde öğrenim gören öğrencilerde sigara, alkol ve madde kullanımının yaygınlığını belirlemeyi ve bu davranışların kırdan kente göç, perinatal komplikasyonlar, çocukluk travmaları ve ruhsal hastalık öyküsü gibi faktörlerle ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Tıp öğrencileri, geleceğin hekimleri olarak madde kullanımı konusunda önemli bir hedef gruptur; ancak literatürde iç göç ve madde kullanımı arasındaki ilişkiyi bu popülasyonda ele alan çalışmalar sınırlıdır. Ayrıca, perinatal komplikasyonların madde kullanımı ile ilişkisi daha önce araştırılmamıştır. Bu çalışma, söz konusu boşlukları doldurarak bölgesel farklılıkları ve erken dönem risk faktörlerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırma Tasarımı ve Yöntemler

Çalışma, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (n=1056) Mayıs-Ekim 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Tüm öğrenciler davet edilmiş, 780'i (%73) gönüllü olarak anket formlarını doldurmuştur. Katılımcıların %58,2'si erkek, medyan yaş 22'dir. Veri toplama araçları arasında sosyodemografik form, Alkol Kullanım Bozuklukları Tanıma Testi (AUDIT), Madde Kullanım Bozuklukları Tanıma Testi (DUDIT), Çocukluk Travmaları Ölçeği (CTQ-28) ve göç öyküsü sorgulaması yer almaktadır. Göç, güvenlik tehdidi veya diğer sosyal/ekonomik nedenlerle il sınırları arasında yer değiştirme olarak tanımlanmıştır. İstatistiksel analizler STATA 13 ile yapılmış; lojistik regresyon modelleri yaş, cinsiyet, ailede ruhsal hastalık öyküsü ve CTQ-28 toplam puanına göre düzeltilmiştir. Çoklu karşılaştırmalar için Bonferroni düzeltmesi uygulanmış ve anlamlılık düzeyi $p < 0,01$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Öğrencilerde sigara içme yaygınlığı %33,3, yaşam boyu alkol kullanımı %30,5, son bir yılda riskli alkol tüketimi %2,0, yaşam boyu yasadışı madde kullanımı %4,3 ve son bir yılda sorunlu madde kullanımı %2,5 olarak bulunmuştur. Sigara içme ile göç öyküsü (güvenlik dışı nedenlerle göç: OR=2,75; güvenlik nedeniyle göç: OR=2,52), öğrenci evinde kalma (OR=2,50), ruhsal hastalık öyküsü (OR=1,61) ve çocukluk travma puanı (OR=1,03) arasında anlamlı ilişki saptanmıştır (tümü için $p < 0,01$). Alkol kullanımı, öğrenci evinde kalma (OR=2,39), 6-15 yaş arası kentsel alanda yaşama, göç öyküsü ve ruhsal hastalık öyküsü ile ilişkilidir. Riskli alkol tüketimi yalnızca ruhsal hastalık öyküsü ile anlamlı ilişki göstermiştir (OR=4,86). Yaşam boyu madde kullanımı, 0-5 yaş arası köy/kasabada yaşama (OR=2,55), perinatal komplikasyon öyküsü (OR=2,76) ve ruhsal hastalık öyküsü (OR=3,17) ile ilişkilidir. Sorunlu madde kullanımı ise sadece ruhsal hastalık öyküsü ile anlamlı bulunmuştur (OR=3,85).

Sonuç

Bu çalışma, Doğu Türkiye'deki tıp öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanımının kayda değer düzeyde olduğunu ve bu davranışların kırdan kente göç, perinatal komplikasyonlar, çocukluk travmaları ve ruhsal hastalık öyküsü gibi çok boyutlu faktörlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle iç göçün sigara ve alkol kullanımıyla, perinatal komplikasyonların ise madde kullanımıyla ilişkili olması, erken dönem yaşam olaylarının önemine işaret etmektedir. Bulgular, madde kullanımını önleme programlarında göç geçmişi ve gelişimsel risk faktörlerinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Kesitsel desen nedeniyle nedensellik kurulamasa da, sonuçlar ileriye dönük çalışmalar için hipotez oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: göç, sigara, alkol, madde kullanımı, tıp öğrencileri